

‘Samenwerking Kinderopvang en Onderwijs’

Een dialoog over uitdagingen en vernieuwende concepten

Op 5 juni organiseerde de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK) samen met de sectorraad voor het primair onderwijs (PO-Raad) een branche-overstijgende dialoog. Onderwerp van deze vijfde themadiscussie zijn de uitdagingen waar beide sectoren mee te maken hebben, zoals het nijpende personeelstekort, de toenemende segregatie en de behoefte aan vernieuwende concepten. De zaal zit vol; 200 deelnemers afkomstig uit de kinderopvang en het onderwijs, zijn naar Sociëteit De Witte in Den Haag gekomen om met elkaar deze discussie te voeren!

Hieronder volgt een samenvatting van de middag die begeleid wordt door Sharon Gesthuizen (voorzitter BMK) en Rinda den Besten (voorzitter PO-Raad). Op het programma staan een korte inleiding op het onderwerp, een keynote speech en drie paneldiscussies waarvoor bestuurders uit kinderopvang en onderwijs en politici zijn uitgenodigd. Tijdens de discussie komen oplossingen en mogelijkheden ter sprake die perspectief bieden aan beide branches. En ook richten we onze blik op het buitenland; wat kunnen we leren van onze ‘keynote speaker’ uit Denemarken?

Nederland investeert weinig

Helaas kan Mariëtte Hamer (voorzitter SER) niet aanwezig zijn om de middag te openen en kort in te gaan op het SER-rapport ‘Gelijk goed van start’. Dit rapport gaf in 2016 een baanbrekend advies over de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs. Jessica van Ruitenburg (beleidsadviseur arbeid en zorg van de FNV) wordt geïnterviewd door Gesthuizen en vertelt over het belang van dit advies van de SER en het ‘toegangsrecht’ van zestien uur voor alle kinderen.

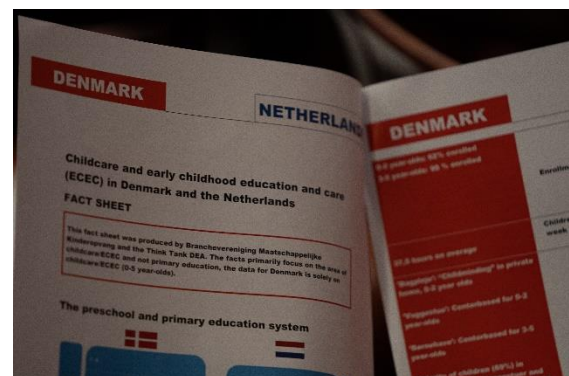

Helaas nam het nieuwe kabinet dat aantrad 2017, maar een klein deel van het SER-advies over; zestien uur voor kinderen met een achterstand. Van Ruitenburg: “Helaas

investeren we in Nederland weinig in kinderen in vergelijking met een land als Denemarken.”

Wat kunnen we leren van Denemarken?

We zijn benieuwd wat we kunnen leren van de landen om ons heen. Stina Vrang Elias, ceo van DEA, een Deense non-profit denktank, gaat in op de situatie in Denemarken.

DEA focust onder andere op het verbeteren van de resultaten van programma's voor jonge kinderen, met als doel de leer- en levenskansen voor jonge kinderen stevig op de Deense beleidsagenda te plaatsen. Daar kunnen we in Nederland iets van leren want één van de vragen die DEA zich stelt is 'hoe verbeteren we de samenwerking tussen de verschillende sectoren?'

Het Deense model

In 1964 positioneert de sector kinderopvang in Denemarken zich als een universele, inclusieve dienstverlening voor alle kinderen, dus ook voor kinderen van ouders die niet werken. Kinderopvang kent in Denemarken een landelijk curriculum maar wordt aangestuurd vanuit de gemeenten. In 2007 wordt kinderopvang wettelijk verankerd en in 2017 worden daar een goede overgang naar en samenwerking met de school aan toegevoegd.

In Denemarken gaat een kind tot het zes jaar is naar de kinderopvang. Kinderopvang is een publieke sector in Denemarken en 98% van alle driejarigen gaat erheen. Wereldwijd spant Denemarken hiermee de kroon.

“Ondanks het feit dat we weten dat 80% van het kindbrein zich ontwikkelt voor het derde levensjaar, krijgt kinderopvang in Denemarken weinig politieke aandacht. Ook wordt er relatief weinig onderzoek naar gedaan”, stelt Vrang Elias. Denemarken worstelt met vergelijkbare issues als Nederland want ook in Denemarken wordt kinderopvang gezien als een arbeidsmarkt-oplossing. En in tegenstelling tot de kinderopvang, wordt school gezien als de plaats waar een kind zich ontwikkelt. Finland daarentegen biedt kinderopvang aan vanuit de behoefte en rechten van het kind, vertelt Vrang Elias.

Herkenbare problemen

Vrang Elias concludeert dat het Deense model worstelt met de uitdaging hoe een goede overgang tussen kinderopvang en onderwijs gerealiseerd kan worden. Niet alleen de

verschillen tussen de beroepsgroepen spelen een rol, maar ook institutionele zaken. Sommige scholen ontvangen een toestroom van kinderen uit tientallen kinderopvangcentra. En tenslotte vallen kinderopvang en onderwijs onder verschillende ministeries waardoor wetgeving voor kinderopvang en onderwijs verschillen. Vrang Elias zou graag zien dat er politieke integratie wordt gerealiseerd op ministerieel niveau. “Kinderen worden nu heen en weer gepingpongd tussen verschillende ministeries”, stelt Vrang Elias vast. Ook is er meer onderzoek nodig in Denemarken naar de kwaliteit van de opvang, en naar het beter laten aansluiten van kinderopvang en onderwijs en de rol van ouders hierin.

Aansluitend voeren we de discussie aan de hand van stellingen die we voorleggen aan de panels. De deelnemers in de zaal worden uitgenodigd mee te praten. Helaas blijkt de politiek minder zwaar vertegenwoordigd deze middag dan gehoopt; de panelleden Rens Raemakers (Kamerlid D66) en Lisa Westerveld (Kamerlid GroenLinks) zijn verhinderd. Den Besten leidt de drie paneldiscussies.

Panel 1: ‘Nederland laat kansen liggen tot innovatie, waarin perspectief en belang van het kind voorop staan.’

Panellid Ton Leeggangers (bestuursvoorzitter WijZijnJong) vindt dat een gemeenschappelijke basis ontbreekt. Leeggangers: “We hebben geen gezamenlijkheid over hetgeen kinderen nodig hebben om straks op een goede manier de planeet van ons over te kunnen nemen.”

Volgens hem is innovatie meer dan het aan elkaar knopen van systemen en vraagt het een fundamenteel andere manier van ondersteunen van kinderen in hun ontwikkeling. Er ontstaat een groeiende kloof tussen arm en rijk en een scheiding tussen allochtoon en autochtoon. “Allemaal indicatoren dat we op een fundamenteeler niveau moeten nadenken over hoe we de dingen beter kunnen doen”, aldus Leeggangers.

Marjolein Moorman (wethouder Amsterdam): “We doen net alsof het allemaal spannend en nieuw is, terwijl alle omringende landen het allang doen. We weten dat de euro die we in de voorschool investeren, vier keer over de kop gaat en uiteindelijk ontzettend veel oplevert. We moeten dit geen innovatie maar logica noemen.”

De zaal vraagt Tjerk Deuzeman (directeur/bestuurder Protestants Christelijke Organisatie voor Opvang & Onderwijs, Gelderse Vallei) of hij kinderopvang aanbeveelt als ontwikkelingsinstrument. Waarop Deuzeman antwoordt dat hij zich afvraagt of alle kinderen vanaf twee jaar wel naar een voorziening moeten kunnen gaan. “Er is nog veel te winnen”, klinkt het vanuit de zaal.

Dat cultuur een grote rol speelt in ons denken over de rol van kinderopvang en onderwijs, beaamt Moorman: “Als je in Zweden je kind niet vanaf anderhalf jaar vijf dagen in de week naar de kinderopvang brengt dan ben je een monster. Als je in Nederland je kind vijf dagen

naar de opvang brengt, dan ben je een monster. Dat is fascinerend.”

Panel 2: ‘Een volledig geïntegreerd IKC geeft het vak van pedagogisch medewerker enerzijds en leerkracht anderzijds gewicht en medewerkers betere toekomstperspectieven.’

IJsbrand Jepma (senior onderzoeker Sardes) beaamt dat integratie bijdraagt aan meer multidisciplinariteit in organisaties waar verschillende professionals samenwerken. Kennis en competenties worden overgedragen en dat geeft een leereffect.

Rudmer Heerema (Kamerlid VVD) ziet mogelijkheden om de samenwerking te verbeteren. Heerema juicht een flexibele instroom aan de onderkant toe. “Pas wanneer het kind er aan toe is, zou het naar de basisschool moeten gaan. Dat betekent dat je meer moet samenwerken en samenvoegen in plaats van te werken met twee verschillende sectoren, twee ministeries en twee soorten wet- en regelgeving”, aldus Heerema.

Hij hoopt wel dat iedereen begrijpt dat het samenkomen van het ministerie SZW en het ministerie OCW op dit onderwerp gebeurt op het moment van het regeerakkoord.

Ad Vos (bestuurder PIT kinderopvang en onderwijs) vindt het zijn rol mensen een toekomstperspectief te bieden en hen bij elkaar brengen. Carola Winter, pedagogisch professional van het jaar 2019, beaamt dit: "We moeten gebruik maken van elkaars expertise en dat ontwikkelen en benutten."

Vanuit de zaal wordt aangegeven dat er al veel plaatsen zijn, bijvoorbeeld binnen de volledig geïntegreerde IKC's, waar dit gebeurt en dat dit een win-win situatie oplevert omdat alle betrokkenen hier baat bij hebben.

Den Besten merkt op dat het samen vormgeven aan een IKC, de hiërarchische verschillen verkleint tussen pedagogisch medewerker en leerkracht. En dat het niet een kwestie is van 'opklimmen' van pedagogisch medewerker naar leerkracht, naar universitair docent. Anouk Huijs, leerkracht van het jaar 2019, voegt hieraan toe: "Leerkrachten en pedagogisch medewerkers hoeven geen gewicht te geven aan hun rol, want wij hebben gewicht. Wij hebben de toekomst van Nederland in handen."

Panel 3: 'Zolang ouders de vrijheid hebben om zelf te kiezen, lost een basisvoorziening segregatie niet op.'

De tweedeling neemt toe in Nederland. Pauline Slot (universitair docent Universiteit Utrecht): "We weten uit heel veel onderzoek dat verschillen in ontwikkeling al in het eerste levensjaar ontstaan. Dat geeft aan hoe belangrijk het is om hier heel vroeg mee bezig te zijn."

Een aantal panelleden is van mening dat een basisvoorziening alleen segregatie voorkomt als keuzevrijheid voor ouders aan banden wordt gelegd. Paul Moltmaker (directeur/bestuurder Plateau Integrale Kindcentra Assen): "Het succes van het onderwijs is dat ouders weliswaar mogen kiezen waar ze hun kind heen brengen maar niet óf ze hun kind brengen. Dat is precies wat in Denemarken ook is bedacht. Je moet een ontwikkelrecht instellen omdat de ouders die je wil bereiken niet uit zichzelf komen."

Slot is het hiermee eens: "In het onderwijs hebben ouders keuzevrijheid en we zien dat de segregatie ontzettend groot is." Zij denkt niet dat dit bij een basisvoorziening anders zal zijn. Dit komt volgens haar omdat met name de hoger opgeleide ouders gericht op zoek gaan naar een voorziening die de kwaliteit levert die zij wensen. Lager opgeleide ouders doen dit om diverse redenen niet. "Zo ontnem je kinderen die dat het hardste nodig hebben de betere kwaliteit", aldus Slot.

Lobke Vlaming (directeur Ouders en Onderwijs) herkent niet wat gezegd wordt

door de andere panelleden. Ouders hebben vrij weinig te vertellen, vindt zij. "Ouders kiezen primair onderwijs op locatie. Ze wonen op een plek waar de school gesegregeerd is omdat de wijk is gesegregeerd. Het is raar om te zeggen dat het ligt aan de vrijheid van de keuze van ouders", merkt Vlaming op.

Volgens Slot ligt dit niet zo eenduidig. Uit onderzoek weten we dat expliciete overtuigingen van ouders mee spelen in hun keuze maar dat daarnaast ook impliciete mechanismen een rol spelen. Slot: "Juist die impliciete overtuigingen van ouders zijn moeilijk te veranderen."

Uit onderzoek blijkt de grote toegevoegde waarde van vroege voorschoolse educatie maar die wordt niet altijd verzilverd omdat de aansluiting tussen kinderopvang en onderwijs niet goed is, vindt een aantal deelnemers. Den Besten verwijst naar een recent verschenen onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs waaruit blijkt dat hetgeen de eerste vier jaar aan winst wordt geboekt om taal- en ontwikkelachterstand in te lopen, verloren gaat in de eerste twee jaar van de basisschool. "Dit mogen we ons allemaal behoorlijk aantrekken", aldus Den Besten.

De zaal vindt dat we eerst de verschillende financieringsstromen als gevolg van de harmonisatie van peuterspeelzalen moeten oplossen en al het geld op een grote hoop gooien, omdat ouders door de bomen het bos niet meer zien. Vanuit de zaal wordt geconcludeerd dat de sleutel bij de overheid ligt. Kinderopvang zou geen

arbeidsmarktinstrument moeten zijn maar een ontwikkelinstrument voor kinderen. Enno van der Werff (directeur/bestuurder SKSG) wil niet op de overheid wachten: "We hebben in onze eigen dorpen, steden en gemeenten genoeg mogelijkheden om iets te gaan doen. Er zijn vandaag verschillende oplossingen genoemd. Ga daarover het gesprek aan met elkaar en voer het samen uit."

Openheid en lerende houding

Den Besten besluit dat het een mooie en turbulente middag is geweest waar met veel openheid en kwetsbaarheid ingewikkelde thema's zijn besproken: "We moeten het samen doen en kritisch naar onszelf blijven kijken." Gesthuizen dankt de deelnemers en stelt voor dat we ons lerend opstellen en goed kijken hoe het op andere plekken is geregeld: "We voeden steeds meer wereldburgers op en dit doen we samen: kinderopvang, onderwijs en ouders." We sluiten de middag af met een netwerkborrel waar veel deelnemers nog lang blijven napraten!

Bekijk de [filmopnamen](#) die we maakten op 5 juni!

Lid worden of meer informatie?

☎ 085-0218500

✉ Info@maatschappelijkkinderopvang.nl
www.maatschappelijkkinderopvang.nl

Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang

Koningin Wilhelminalaan 3
3527 LA Utrecht
Copyright, BMK/12/18

